

ท่าทีของประเทศมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในการศึกษาถึงท่าทีของประเทศมหาอำนาจขอเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางในบทนี้ จะเป็นการศึกษาถึงนโยบายต่างประเทศของมหาอำนาจในบริเวณภูมิภาคนี้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ขอเสนอดังกล่าวบรรลุผลได้นั้นได้แก่ ความเข้าใจกันโคของขอเสนอนี้กับผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจและศูนย์กลางอำนาจที่มีเสถียรภาพภายใต้ระบบการเมืองแบบ "ศูนย์กลางอำนาจหลายขั้ว" ในยุคแห่งการผอนคลายความตึงเครียดนี้ก็เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุผลของขอเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางนี้ได้

โดยที่ตามขอเสนอเกี่ยวกับความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมาเลเซียเสนอขึ้นนั้น เป็นขอเสนอที่กำหนดให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดเป็นกลาง ภายใต้การค้ำประกันของมหาอำนาจ ๓ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้นในการศึกษาท่าทีของประเทศมหาอำนาจเกี่ยวกับขอเสนอนี้ จึงจะจำกัดเพียง ๓ ประเทศดังกล่าว โดยจะไม่พิจารณาถึงท่าทีของญี่ปุ่นต่อความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำหรับท่าทีของประเทศมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเข้ามาเป็นรัฐผู้ค้ำประกันความเป็นกลาง ตามขอเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางนั้นอาจกล่าวได้ดังนี้คือ

คานสหรัฐอเมริกา

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองโคสิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจ ซึ่งโคเข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นระบบการเมืองระหว่างประเทศโคเปลี่ยนแปลงไป โดยเกิดมีศูนย์กลาง

ชั้น ๒ ขั้ว ระหว่างประเทศผู้นำฝ่ายโลกเสรีคือ สหรัฐอเมริกา และประเทศผู้นำโลกคอมมิวนิสต์ คือ สหภาพโซเวียต และทั้งสองฝ่ายต่างเป็นเจ้าของอาวุธซึ่งมีประสิทธิภาพในการทำลายล้างสูง เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการทำสงครามและนโยบายใช้กำลังมาเป็นการทำสงครามเย็น (Cold War) ระหว่างกัน ซึ่งหมายถึงการต่อสู้กันด้วยเครื่องมือทุกชนิด ยกเว้นอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างเบ็ดเสร็จจกั เช่นอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งถ้าฝ่ายใดนำมาใช้แล้วจะไม่มีฝ่ายใดเหลือเป็นฝ่ายชนะ นอกจากนั้นทั้งสองฝ่ายยังไค่แข่งกันกันเผยแพร่อุดมการณ์ของตนไปในประเทศต่าง ๆ เป็นผลให้บางครั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันไค่ อย่างไรก็ตาม การเผชิญหน้ากันระหว่างมหาอำนาจนิวเคลียร์ทั้ง ๒ ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ในยุคซึ่ง โลกมี "ดุลย์แห่งความกลัว" (Balance of Terror) นั้นก็เป็นสิ่งซึ่งต่างต้องพยายามหลีกเลี่ยงอยู่เสมอมา

ในปี ค.ศ. ๑๙๔๙ หลังจากที่จีนคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองแผ่นดินใหญ่จีน และโลกคอมมิวนิสต์ยังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่นั้น ผู้นำฝ่ายโลกเสรีคือ สหรัฐอเมริกา ก็ไค่ดำเนินนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ จากประสบการณ์เกี่ยวกับการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในสงครามเกาหลีเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๐ และชัยชนะของฝ่ายเวียคมินห์ ๓ เดือนเป็ยนฟู ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ ซึ่งเป็นผลให้มีการแบ่งเวียคนามออกเป็น ๒ ประเทศ ณ เส้นขนานที่ ๑๗ ทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มตระหนักและเชื่อในที่สุดว่าหากไม่ใช้วิธีการทางทหารสกัดกั้นการขยายตัวของฝ่ายคอมมิวนิสต์แล้ว ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจะตองตกเป็นคอมมิวนิสต์ไปทีละประเทศตามทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงไค่เข้าร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียอีก ๘ ประเทศ จัดตั้งองค์การซีโต้ขึ้น เพื่อมุ่งใช้ระบบความมั่นคงรวมตอตานการรุกรานจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ และจากการมีนโยบายตอตานคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างรุนแรงนี้ เป็นผลทำให้สหรัฐอเมริกาตองเข้าไปผูกพันในสงครามเวียคนามซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาตองประสบปัญหาหนักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในระยะต่อมา

สงครามเวียดนามเป็นสงครามตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าสหรัฐ
ประสบความล้มเหลวในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ นอกจากสหรัฐจะส่งกองกำลังรบ
เข้ามาสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในคาบสมุทรอินโดจีนแล้ว สหรัฐยังได้ให้
ความช่วยเหลือทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหารแก่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียง
เฉียงใต้อีกด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ประเทศเหล่านั้นสามารถช่วยตัวเองและ
ป้องกันกาขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ด้วยกำลังของตนเอง^๑

อย่างไรก็ดี ในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ หลังจากที่ได้ทำการต่อต้านคอมมิวนิสต์ใน
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลาเกือบ ๒๐ ปี สหรัฐอเมริกาก็เริ่มตระหนักว่า
สหรัฐไม่สามารถจะใช้กองกำลังของตนเข้าแก้ปัญหาการเมืองภายในของประเทศต่าง ๆ
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป ดังนั้น ประธานาธิบดีนิกสันจึงได้ประกาศแนว
นโยบายที่สหรัฐจะพึงใช้ในการต่อต้านการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ใหม่ซึ่งเรียกกัน
ทั่วไปว่า ลัทธินิกสัน (Nixon Doctrine) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ถ้าไม่มีการรุกรานจาก
ประเทศคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผย สหรัฐจะไม่ส่งกองกำลังไปช่วยประเทศที่กำลังถูกคุกคาม
จากคอมมิวนิสต์ แต่จะให้ความช่วยเหลือในรูปอาวุธยุทโธปกรณ์แก่ประเทศนั้นโดยประเทศ
นั้นจะต้องใช้กองกำลังของตนเองช่วยตนเอง^๒

จากแนวนโยบายดังกล่าวข้างต้นของสหรัฐ ทำให้เชื่อได้ว่าต่อไปสหรัฐจะไม่
ส่งกองกำลังของตนเข้ามาช่วยประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถูกคุกคาม
จากการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ในประเทศของตนเองอย่างแน่ชัด อนึ่ง การที่สหรัฐ

^๑ กระทบด ทองธรรมชาติ, "สหรัฐอเมริกากับเอเชียอาคเนย์," วารสารสังคม
ศาสตร์ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๑๖): ๑๖.

^๒ โปรดศึกษารายละเอียดจาก Earl C. Ravenal, "The Nixon
Doctrine and our asian commitments," Foreign Affairs (January 1971):
201-218.

สามารถผ่อนคลายความสัมพันธ์อันตึงเครียดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนลงได้นั้น ก็ยิ่งเป็นผลให้สหรัฐสามารถเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินนโยบายของตนต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งสหรัฐปฏิบัติอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลานานกว่า ๒๐ ปีนั้น เป็นผลจากการที่สหรัฐเชื่อว่า จีนมีแผนการที่จะเข้าครอบงำเอเชียโดยใช้ลัทธิเป็นเครื่องมือ และใช้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นฐานสำหรับปฏิบัติการคุกคามอาณาบริเวณในมหาสมุทรแปซิฟิก^๑ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถให้การพูดทำให้สหรัฐมั่นใจได้ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะถือเอาผลประโยชน์ร่วมกันเป็นมูลฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก็จะเป็นไปได้ที่สหรัฐจะลดความผูกพันที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลงตามลำดับ

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ หลังจากที่อินโดจีนได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์แล้ว สหรัฐก็ได้ถอนตัวออกไปสู่จุดยืนใหม่คือ "ความเฉื่อยชาทางยุทธศาสตร์และเป็นกลาง"^๒ โดยมีความโน้มเอียงที่จะไม่เข้ามามีบทบาททางทหารโดยตรงในเอเชียอีกต่อไป แต่โดยที่สหรัฐยังคงมีผลประโยชน์อย่างมหาศาลในเอเชีย โดยเฉพาะในด้านการมั่นคงซึ่งสหรัฐถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับคุณภาพทางอำนาจของโลก ทำให้สหรัฐไม้อาจที่จะละทิ้งหรือถอนตัวออกจากเอเชียได้ทั้งหมด ดังนั้น นโยบายต่างประเทศของสหรัฐต่อเอเชีย จึงถูกสร้างขึ้นใหม่ในรูปของการสนับสนุนให้ชาติต่าง ๆ ในเอเชีย

^๑ გრემლ ზოგორძაძე, "საერთაშორისო პოლიტიკის აზიის რეგიონში," ვარსატი 10 (ტოკიო 1966): 15.

^๒ ზურაბი შიშკაძე, "გადაწყვეტილება ჩინეთთან დასრულების შესახებ," ვარსატი 11 (მარტი 1966): 16.

พึ่งพาตนเอง โดยสหรัฐจะยังคงรักษาไว้ซึ่งพันธกรณีสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง
ของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียต่อไป

✦ ในปัจจุบัน ถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะมีแนวโน้มที่จะลดบทบาททางการทหารใน
บริเวณภูมิภาคนี้ลง แต่ก็มิได้หมายความว่าสหรัฐจะยุติบทบาททางการทหารในภูมิภาคนี้
ทั้งหมด สหรัฐยังคงพยายามที่จะให้พันธมิตรบริวารสหรัฐเข้ามามีอำนาจแทนสหรัฐบาง
ส่วนต่อไปทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น ซึ่งหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองนั้น
สหรัฐได้บังคับให้ญี่ปุ่นเลิกมีกองกำลังทางทหารตามสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมระหว่าง
สหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่น แต่ในปัจจุบันหลังจากที่สภาพการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลง
ไปแล้ว สหรัฐก็โดยอมรับกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น ซึ่งที่จริงแล้วก็ไม่ได้กับกอง
กำลังทางทหารโดยทั่วไป

miss

ในถ้อยแถลงเรื่องอำนาจทางทหารของสหรัฐในเอเชีย นายฮาโรลด์ บราวน์
รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐ ได้กล่าวถึงความสำคัญของญี่ปุ่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

... ความสัมพันธ์ในด้านความมั่นคงปลอดภัยและมิตรภาพอันใกล้ชิดระหว่างสหรัฐ
และญี่ปุ่น เป็นพื้นฐานสำคัญนโยบายของสหรัฐในเอเชีย ทำให้สหรัฐและญี่ปุ่น
สามารถรวมงานกันเพื่อสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคนี้ . . . . ในขณะที่เรา
เป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นก็ได้พัฒนาสมรรถภาพของตนไปในทางป้องกันตนเองเท่านั้น
มิได้เป็นไปเพื่อคุกคามประเทศใด . . .

ดังนั้น ในปัจจุบันจึงพิจารณาได้ว่า สหรัฐกำลังแสวงหาหนทางที่จะให้ญี่ปุ่นเข้ามามีอำนาจ
ทางการทหารบางส่วนในแถบนี้แทนสหรัฐ ซึ่งต้องลดบทบาททางการทหารโดยตรงใน
บริเวณภูมิภาคนี้ลง

สุนทรพจน์ของนายฮาโรลด์ บราวน์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐ กล่าวต่อสภา
กิจการโลกที่นครลอสแอนเจลิส เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ ใน "รัฐมนตรีกลาโหม
สหรัฐแถลงเรื่องอำนาจทางทหารของสหรัฐในเอเชีย" ของสำนักงานสารนิเทศระหว่าง
ชาติแห่งสหรัฐอเมริกา (๒๕๒๑)

อนึ่ง ความคลี่คลายของสถานการณ์ที่สำคัญที่สุดที่เข้ามาแทนที่ความเสื่อม
 คลายในอิทธิพลของสหรัฐในขณะนั้นได้แก่ การแข่งขันอิทธิพลกันอย่างเต็มที่ระหว่างจีน
 กับสหภาพโซเวียตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอินโดจีนซึ่งปัจจุบันผลของการ
 แข่งขันยังไม่อาจบ่งชี้ได้โดยเด็ดขาดว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายชนะหรือฝ่ายแพ้ แต่จากการ
 ประเมินสถานการณ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันอาจพิจารณาได้ว่า การแข่งขันอิทธิพล
 และผลประโยชน์ระหว่างประเทศมหาอำนาจดำเนินไปอย่าง "จวนมูม" โดยไม่ทำให้
 เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในคุณภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 แต่อย่างใด การสูญเสียของฝ่ายหนึ่งไม่อาจถือได้ว่าเป็นชัยชนะของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะความปราชัยของสหรัฐในอินโดจีนนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นการพ่ายแพ้
 ของสหรัฐต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์โดยเด็ดขาด และการแข่งขันแบบสามเส้าระหว่าง
 สาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพโซเวียตและเวียดนาม นอกจากจะมีความขัดกันใน
 ด้านผลประโยชน์แล้ว มูลเหตุทางประวัติศาสตร์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสาม
 ยังทำให้เกิดความแตกแยกกันมากขึ้นจนยากที่จะคืนดีกันได้ต่อไป

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมเป็นประโยชน์ทางอ้อมสำหรับสหรัฐคือ ทำให้
 ความเสียหายในอิทธิพลของสหรัฐลดน้อยลง แดงการณ์ของรัฐบาล ความเห็นของคน
 สำคัญในรัฐบาลสหรัฐโน้มเอียงไปในทางสรุปว่า ความล้มเหลวในอินโดจีนเกือบจะไม่
 มีผลสะท้อนอย่างรุนแรงแต่อย่างใด สหรัฐซึ่งครั้งหนึ่งเคยถูกจีนเรียกว่า "เสือกระดาษ"
 กลับถูกจีนเรียกร่องให้กลับมายาวช่วยสกัดกั้นการขยายตัวของ "สังคมนิยมโซเวียต"
 ในเอเชีย สำนักข่าวซินหัวของจีนได้ยกเอาคำพูดของประธานาธิบดีเคนเนดีแห่งฝรั่งเศษ
 มาอ้างอิงออกข่าวในเชิงเห็นด้วยว่า "การยุติของสงครามในอินโดจีน" เป็นการสิ้นสุด
 เสียซึ่งการเข้าไปยุ่งเกี่ยว "อย่างไร้เหตุผล" ของสหรัฐ ซึ่งต่อไปจะทำให้สหรัฐสามารถ
 ใช้พลังอำนาจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านอื่น^๑

^๑ "Where U.S., China Go From Here," U.S. News & World
Report (7 July 1976): 63-64.

สำหรับท่าทีของสหรัฐต่อข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง ภายใต้การกำกับของมหาอำนาจนี้ โดยที่ข้อเสนอนี้ได้เกิดขึ้นในขณะที่สงครามเวียดนามยังไม่ยุติ ดังนั้น ถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะเห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอที่ว่า เป็นความหวังที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตแต่เป็นการยากที่จะให้สหรัฐถอนฐานทัพออกไปจากเอเชียในระยะเวลาดังนั้น นอกจากนั้นการให้ความสนับสนุนข้อเสนอของสหรัฐ ในขณะที่รัฐบาลอเมริกาเองกำลังประสบกับปัญหาภายในอันเนื่องมาจากการเรียกร้องของมติชนอเมริกัน ที่จะให้สหรัฐถอนตัวออกจากสงครามอันไม่อาจเอาชนะได้ในเวียดนาม ซึ่งทำให้สหรัฐต้องสูญเสียทั้งกำลังทหารและทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมูลค่ามหาศาลนั้นก็อาจจะทำให้พวกที่ต่อต้านสงครามในสหรัฐนำมาใช้ประโยชน์ ในการบีบบังคับให้สหรัฐยุติการเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเทศในบริเวณภูมิภาคเอเชีย

นายเจมส์ มอร์แกน ได้เคยเขียนถึงเรื่องนี้ลงในหนังสือ **Far Eastern Economic Review** ว่า¹ นักการทูตอเมริกันได้เคยกล่าวเตือนคณะผู้แทนของประเทศในกลุ่มอาเซียนซึ่งมาประชุมกันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ว่า ถ้อยแถลงเกี่ยวกับความเป็นกลางที่เกินเลยไปนั้นย่อมจะเป็นอันตรายต่อความหวังของสหรัฐในอันที่จะรักษาไว้ซึ่งการคงอยู่ต่อไปของสหรัฐในภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้เพราะนอกจากจะทำให้ฝ่ายที่ต่อต้านสงครามในเวียดนามสามารถนำเอามาใช้โจมตีรัฐบาลได้มากขึ้นแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาหนักแก่ฝ่ายรัฐบาลในอันที่จะทำให้รัฐสภาสหรัฐเห็นถึงความจำเป็นของการที่จะต้องคงไว้ซึ่งกองกำลังทหารสหรัฐในเอเชีย และการให้ความสนับสนุนทางด้านอาวุธต่าง ๆ แก่ประเทศที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

¹ James Morgan, "Surprise for investor," Far Eastern Economic Review 73 (3 July 1971): 60.

โดยที่ไต้หวันเข้ามาข้างต้นแล้วว่า ข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของอาเซียนนั้น เกิดขึ้นในขณะที่สงครามเวียดนามยังคงดำเนินอยู่ ดังนั้นถึงแม้สหรัฐจะเห็นพ้องด้วยกับแนวความคิดริเริ่มอันเกี่ยวกับความมั่นคงของภูมิภาคตามข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ของอาเซียนว่า เข้ากันได้กับลัทธินิคสันของสหรัฐก็ตามข้อเสนอนี้ เอเซียตะวันออกเฉียงใต้กำลังก้าวไปสู่การเป็นกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดโดยร่วมกัน แต่สหรัฐก็เห็นว่าความมั่นคงและความมีเสถียรภาพในภูมิภาคตามวัตถุประสงค์ของข้อเสนอเกี่ยวกับความเป็นกลางของอาเซียนนี้ เป็นเพียงเงื่อนไขที่วางไว้ล่วงหน้าสำหรับความเป็นกลางเท่านั้น ไม่ได้เป็นผลอันเกิดจากความเป็นกลางแต่อย่างใด และความมั่นคงนี้จะบรรลุผลได้ นอกจากจะต้องขึ้นอยู่กับความเป็นเอกราชอันมั่นคงของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับท่าทีของประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ ที่มีต่อข้อเสนอนี้ด้วย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้นั้น โดยที่สหรัฐถือว่านโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐ ดังจะเห็นได้จากคำพูดของนายฮาโรลด์ บราวน์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐว่า^๑

เรามีพันธมิตรที่เข้มแข็งอยู่มากในสองฟากฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก และเราก็มีพันธมิตรที่สำคัญที่จะคอยช่วยกันรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ประเทศเหล่านั้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นในเอเซีย สิ่งนั้นจะส่งผลสะท้อนไปถึงความสัมพันธ์ของเรากับสหภาพโซเวียตเป็นอย่างมาก . . . แต่สิ่งที่มีความสำคัญไม่อยู่ไปกว่ากันคือนโยบายเกี่ยวกับเอเซียถือเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายต่างประเทศโดยทั่วไปของเรา เราจะมีแต่ความแข็งแกร่งทางทหารอยู่ในยุโรปแล้ว ไปอ่อนแอทางคานเอเซียไม่ได้ . . .

^๑จากสุนทรพจน์ ของนายฮาโรลด์ บราวน์ รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐกล่าวต่อสภากิจการโลกที่นครลอสแอนเจลิส เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ ใน "รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐแถลงเรื่องอำนาจทางทหารของสหรัฐในเอเซีย" ของสำนักงานสารนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา (๒๕๒๑)

ดังนั้นจึงเป็นการยากที่สหรัฐจะถอนตัวออกไปจากเอเชีย ในขณะที่ศูนย์กลางแห่งอำนาจของโลกกำลังอยู่ในสภาวะสมดุลง่าย การถอนตัวของสหรัฐนอกจากจะเป็นการทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของสหรัฐในเอเชีย ซึ่งสหรัฐไม่อาจจะยินยอมได้แล้วยังเป็นการทำลายความสมดุลง่ายแห่งอำนาจของโลกด้วย

นายวิลเลียม ชูลลิแวน เอกอัครราชทูตสหรัฐประจำฟิลิปปินส์ ได้เคยกล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า สหรัฐจำเป็นต้องคงไว้ซึ่งกองกำลังทางทหารของสหรัฐในบริเวณภูมิภาคนี้ต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประเทศพันธมิตรต่าง ๆ ว่าสหรัฐจะไม่ละทิ้ง หรือถอนตัวออกจากบริเวณภูมิภาคแถบนี้ วัตถุประสงค์ของสหรัฐก็คือ การรักษาไว้ซึ่งความสมดุลง่ายแห่งอำนาจ ความสมดุลง่ายอื่นนี้จะเป็นเครื่องป้องกันอันสำคัญที่จะป้องกันมิให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียถูกคุกคามว่าจะถูกโจมตีจากประเทศหนึ่งประเทศใดและในการรักษาไว้ซึ่งความสมดุลง่ายนี้ มหาอำนาจต่าง ๆ จะต้องคงอยู่และมีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป แต่โดยที่ประเทศบางประเทศในบริเวณภูมิภาคแถบนี้ยังไม่สามารถป้องกันตนเองได้ ดังนั้น สหรัฐจึงจำเป็นต้องคงไว้ซึ่งกองกำลังทหารอย่างจำกัด และให้ความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจแก่ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ต่อไป

ในการตอบข้อซักถามเกี่ยวกับนโยบายใหม่ของสหรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ Oversea Press Club ที่กรุงมะนิลา เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๓ นายชูลลิแวนเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งรองจากนายคิสซิงเจอร์ ในการดำเนินการแสวงหาสันติภาพในเวียดนาม ได้กล่าวถึงข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของอาเซียนไว้ว่า การกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง

¹"Sullivan: US military presence essential," Bangkok Post (14 September 1973): 2.

ในขณะนั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้นเร็วเกินไปเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้ควย สิ่งสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องกระทำ ในขณะนี้ก็คือการสร้างความแข็งแกร่งภายในประเทศของตนควบคู่ไปกับการยอมรับ การคงอยู่ต่อไปของมหาอำนาจในภูมิภาคเพื่อให้เกิด "ดุลย์" ซึ่งกันและกันขึ้น¹

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าสหรัฐจะเห็นว่า ข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของอาเซียนในขณะนั้นยังเป็นสิ่งซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้ก็ตาม แต่สหรัฐก็ได้ คัดค้านว่าข้อเสนอนี้จะไม่เป็นสิ่งซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ในการกล่าวถึงตัวอย่าง ของความเป็นกลางตามแบบสวิสและสแกนดิเนเวีย นั้น นายชูลิแวน ก็ได้กล่าวว่า สหรัฐไม่เชื่อว่าความเป็นกลางเช่นนั้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้น ไม่ได้หรือเป็นแต่เพียงสิ่งที่อยู่ในเศษกระดาษ ดังนั้น การกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ให้เป็นกลางสำหรับสหรัฐนั้น จึงเป็นข้อกำหนดที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต

ในเรื่องการค้าประกันความเป็นกลางของมหาอำนาจนั้น โดยที่สหรัฐถือ ความสำคัญในเรื่องดุลย์แห่งอำนาจของโลกเป็นหลัก ดังนั้น เจือมนใจสำคัญของสหรัฐ ในการรักษาไว้ซึ่งความสมดุลแห่งอำนาจ ๔ ฝ่ายระหว่างสหรัฐอเมริกาสหภาพโซเวียต จีน และญี่ปุ่นก็คือ การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับจีน สหภาพโซเวียต และญี่ปุ่น เพื่อป้องกันความพยายามของมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งที่จะเข้ามาครอบครองเอเชีย และแปซิฟิก ลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์อันใหม่ระหว่างมหาอำนาจนี้ก็คือ ความเห็น พ้องต้องกันในการที่จะคัดค้านต่อความพยายามอย่างใด ๆ ของประเทศใดประเทศหนึ่ง ที่จะเข้ามาครอบครองความเป็นเจ้าในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกแต่เพียงประเทศเดียว

---

¹"Envoy says neutral S-E Asia premature," Bangkok Post (26 September 1973): 1.

ในปัจจุบัน โดยที่สภาพการเมืองระหว่างประเทศมีศูนย์กลางแห่งอำนาจหลายขั้ว และสหรัฐจำเป็นต้องลดบทบาททางการทหารโดยตรงในบริเวณภูมิภาคนี้ลง เป็นผลให้สหรัฐปรารถนาที่จะต่อต้านการเข้ามามีอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งแต่เพียงประเทศเดียว และเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนี้ สหรัฐจึงต้องการให้จีนเข้ามา มีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มมากขึ้น เพื่อกันมิให้สหภาพโซเวียตเข้ามาแทนที่สหรัฐในส่วนที่สหรัฐไม่อาจที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับควยโคอย่างเต็มที่ ยิ่งกว่านั้น สหรัฐยังให้ความสำคัญต่อจีนในฐานะเป็นผู้รักษาสันติภาพของโลกด้วย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของนายไซริส อาร์. แวนซ์ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศสหรัฐว่า "การสร้างสัมพันธกับจีนนั้นเป็นสิ่งสำคัญไม่เพียงแต่ในระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับศูนย์กลางแห่งอำนาจของโลกด้วย ความสำคัญเช่นวานี้ ไม่ควรมีขึ้นเป็นการรุกรานประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มีขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพของโลก"

ดังนั้น จากสภาพการเมืองระหว่างประเทศใหม่อันเป็นผลเนื่องมาจากการผอนคลายความสัมพันธ์อันตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน การปรับความสัมพันธ์ ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต และความขัดแย้งระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับเวียดนามและสหภาพโซเวียตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจเป็นผลให้สหรัฐมีแนวโน้มที่จะยอมรับข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะความเป็นกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจจะเป็นเครื่องป้องกันไม่ไห้มหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งเข้ามามีอิทธิพลครอบงำภูมิภาคนี้ได้แต่เพียงประเทศเดียว

* อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สหรัฐจะเชื่อว่า ข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง เป็นสิ่งซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ แต่ทว่าโดยที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ยัง

¹"New U.S. declaration on ASIA stresses ties with Peking,"

ไม่อาจป้องกันตนเองได้ และยังคงพึ่งความช่วยเหลือจากประเทศภายนอกในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ความเป็นกลางนี้ก็ไมอาจนำไปสู่สันติภาพและความมั่นคงของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ นอกจากนั้นโดยที่ความมั่นคงของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ เป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงของสหรัฐ ดังนั้น การที่จะบังคับให้สหรัฐถอนตัวออกจากเอเชียฝ่ายเดียว ซึ่งยอมทำให้ความมั่นคงของสหรัฐลดลงน้อยลงนั้น ย่อมเป็นสิ่งซึ่งสหรัฐไมอาจยินยอมได้ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันสหรัฐยังไม่อาจยอมรับข้อเสนอนี้ได้ แต่ก็มีแนวโน้มที่อาจจะยอมรับได้ในอนาคต

คานสหภาพโซเวียต

ก่อนหน้าทีความแตกแยกระหว่างโซเวียตกับจีนจะเกิดขึ้นโดยเปิดเผย ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ บทบาทของโซเวียตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยังไม่เด่นชัด เพราะนอกจากโซเวียตจะมีผลประโยชน์สำคัญอยู่ในภูมิภาคอื่น เช่น ยุโรปตะวันออก หรือ ตะวันออกกลางมากกว่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว การที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสภาพเป็นดินแดนริมทวีปทำให้ในทัศนะของโซเวียต ดินแดนในภูมิภาคส่วนนี้ไม่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของโซเวียตอย่างไรก็ตาม หลังจากที่สหรัฐอเมริกาทองถอนตัวออกไปจากภูมิภาคแถบนี้ ทำให้เกิดช่องว่างแห่งอำนาจขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถานการณ์เช่นนี้ยอมอำนวยประโยชน์ให้กับจีนซึ่งมีอิทธิพลอยู่แล้วในภูมิภาคนี้ มีโอกาสเข้าแทนที่ไคกาย อันจะเป็นเหตุให้เกิดวิกฤติภูมิของโซเวียตในฐานะผู้นำของคอมมิวนิสต์ลดน้อยลง และโดยที่การแตกร้าวระหว่างประเทศทั้งสอง เป็นที่เปิดเผยและทวีความตึงเครียดยิ่งขึ้น การปล่อยให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคแถบนี้เพียงประเทศเดียวย่อมไม่ปลอดภัยต่อความมั่นคงของโซเวียตยิ่งขึ้น

อนึ่ง การที่ดินแดนในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเสมือนปีกทางคานใต้ของจีน และเป็นทางเข้าสู่มหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ดินแดนในบริเวณนี้ย่อมมีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของโซเวียตอยู่ไม่น้อย สำหรับโซเวียต เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นจุดกอดคันทองคองใต้ของจีน เพื่อช่วยผ่อนคลายเป็นให้

จีนสามารถสร้างสมกำลัง ทหารตามชายแดนซึ่งติดอยู่กับไซเวียต การขัดแย้งกันอย่างรุนแรง
 ในรูปของการแย่งชิงความเป็นผู้นำค่ายคอมมิวนิสต์ และการปะทะกันด้วยกำลังทางทหารใน
 ขั้วพิพาทเกาะคามันส์ก เมื่อเดือนมกราคม ๑๙๖๘ ทำให้ไซเวียตไม่อาจไว้วางใจ
 เพียงการป้องกันชายแดนของตนที่ติดต่อกับจีนเท่านั้นได้ แต่จะต้องแสวงหาจุดกดดัน
 จีนด้านอื่นซึ่งก็คือ ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะการสร้างปราการปิดกั้น
 อิทธิพลของจีนในบริเวณนี้ได้ ก็เท่ากับเป็นการปิดล้อมจีนทุกด้าน ดังนั้นในปัจจุบันบทบาท
 ของไซเวียตในภูมิภาคนี้จึงได้เพิ่มสูงขึ้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ หลังจากที่เห็นว่าสหรัฐจะถอนตัวออกจากภูมิภาคเอเชีย
 ตะวันออกเฉียงใต้ ไซเวียตก็ได้เริ่มแผขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้มากขึ้นโดยมี
 ความสนใจเน้นหนักไปในทางด้านการทหารและการเมือง การเสนอให้มีระบบความมั่นคง
 ร่วมกัน (Collective Security) ในเอเชีย การขยายอิทธิพลเพื่อนำหน้าใน
 มหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก ล้วนแล้วเป็นการเพิ่มอิทธิพลของไซเวียตในภูมิภาคแถบนี้
 ทั้งสิ้น และตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ไซเวียตก็ได้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น
 หลังจากชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน โดยเฉพาะเกี่ยวแกการแผขยายอิทธิพล
 เข้ามาในเวียดนามและลาว ดังนั้น ท่าทีของไซเวียตขอเสนอกำหนดเอเชียตะวัน
 ออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง ภายใต้การกำกับระกันของมหาอำนาจ อันจะนำไปสู่ศูนย์กลาง
 อำนาจซึ่งจะเป็นเครื่องป้องกันไม่ใ้มหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง เข้ามามีเขตอิทธิพล
 (sphere of influence) หรือครอบความเป็นเจ้า (hegemony) ในภูมิภาค
 นี้แต่เพียงประเทศเดียว จึงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาศึกษา

ในการที่จะศึกษาท่าทีของไซเวียตต่อความเป็นกลางของ เอเชียตะวันออกเฉียง
 ใต้ นั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงข้อเสนอของสหภาพไซเวียตเกี่ยวกับความมั่นคง
 ร่วมกันในเอเชียเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะข้อเสนอนี้จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงก้าวใหม่ ๆ
 ในนโยบายการทูตของไซเวียตที่มีต่อแต่ละประเทศในเอเชียและต่อความเป็นกลางของ
 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว

ข้อเสนอเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกันในเอเชียนี้ นายลีโอนิด เบรสเนฟ เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ได้เสนอขึ้นในการประชุมนานาชาติของพรรคคอมมิวนิสต์และกรรมกร ณ กรุงมอสโก เมื่อเดือนมิถุนายน ๑๙๖๘ เพื่อต้องการให้เกิดผลต่อการถอนตัวของมหาอำนาจออกจากเอเชีย และเพื่อหาทางค้าประกันต่อความเป็นกลางของประเทศต่าง ๆ แบบ "ทวีภาคี" กับโซเวียต^๒ แต่ข้อเสนอนี้ไม่ได้ระบุพันธกรณีนั่นแน่ชัดว่าโซเวียตจะทำอะไรเพื่อประกันความมั่นคงให้แก่ประเทศที่จะเข้าร่วมในระบบความมั่นคงนี้ ดังนั้น เนื้อหาของระบบความมั่นคงร่วมกันของโซเวียตนี้จึงยังคงคลุมเครือ

จากข้อเสนอดังกล่าวนี้แม้โซเวียตจะกล่าวว่า ข้อเสนอนี้มีได้มุ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อประเทศหนึ่งประเทศใดหรือกลุ่มประเทศ แต่ประสงค์จะสร้างสัมพันธ์ที่งัดมกลองจนความร่วมมือกันฉันมิตรกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย แต่กระนั้นก็ตามก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า แท้ที่จริงแล้วจีนและสหรัฐอเมริกาคงเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่โซเวียตพยายามจะโจมตี กล่าวโดยสรุปก็คือ โซเวียตต้องการยับยั้งจีน และในขณะที่เดียวกันก็จะเข้าแทนที่สหรัฐอเมริกาในนานนาแปซิฟิก ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นจีนและโซเวียตเพิ่งจะเลิกรบกันไปไม่นานที่เกาะคามันส์ก็เมื่อเดือนมกราคม ๑๙๖๘ และสหรัฐอเมริกาเองก็ได้แสดงออกซึ่งความตั้งใจที่จะถอนกำลังทหารออกไปจากเอเชีย

^๑ สิริศักดิ์ สุนทรโรวาท (แปล), "อาเซียนกับมหาอำนาจ," รัฐสารวิทย์ ๘ (กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๘๖.

^๒ วิเทศสัมพันธ์เจ้าพระยา, "จีนกับโซเวียตและความเป็นกลางของอาเซียน," เจ้าพระยา (๒๓ กันยายน ๒๕๒๐): ๘.

ตามข้อเสนอเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกันในเอเชียของโซเวียตนี้ ถึงแม้จะได้มีการเสนอให้จีนเข้าเป็นสมาชิกของระบบความมั่นคงร่วมกันในเอเชียนี้ด้วย ดังจะเห็นได้จากคำพูดของนาย โบริส อิดยิเชฟ เอกอัครราชทูตโซเวียตประจำประเทศไทย ซึ่งได้บอกแก่ที่ประชุมนักข่าวที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๑๙๗๕ ว่า "เป็นเรื่องของจีนที่จะตัดสินใจในการร่วมด้วย ชาติเอเชียต่าง ๆ สามารถดูแลของการสมัครเข้าร่วมสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกันของชาติในยุโรปก่อนที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง"๑ อย่างไรก็ตามจีนยังคงยืนหยัดเป็นปฏิปักษ์ต่อเรื่องนี้ โดยโจมตีอย่างแข็งกร้าวว่า ข้อเสนอของโซเวียตนั้นนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบความมั่นคงแบบใหม่ขึ้นแทนกลุ่มพันธมิตรทางทหารของสหรัฐอเมริกาในแถบการซีโตะซึ่งกำลังสลายตัวลง และเขานั่นที่อิทธิพลของสหรัฐในเอเชียแล้ว ข้อเสนอดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อบีบรัดจีนด้วย๒

สำหรับประเทศอื่น ๆ นั้น เป็นที่เห็นได้ชัดว่าความพยายามของโซเวียตในการเผยแพร่ระบบความมั่นคงร่วมกันในเอเชีย นั้นไม่ได้รับการตอบสนองจากประเทศในภูมิภาคนี้แต่ประการใด ความล้มเหลวของข้อเสนอเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกันแห่งเอเชียของโซเวียตนั้นอาจกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากมูลเหตุสำคัญคือ ข้อตกลงนี้เป็นการแสดงออกโดยชัดแจ้งถึงจุดมุ่งหมายที่จะต่อต้านจีนเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ยอมเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้เพราะการยอมรับข้อเสนอดังกล่าวของโซเวียตยอมจะทำให้จีนไม่พอใจและเห็นอาเซียน

๑ สิริศักดิ์ สุนทรโรวาท (แปล), "อาเซียนกับมหาอำนาจ," รัฐสาริรักษ์

๘ (กรกฎาคม ๒๕๑๘): ๕๗.

๒ Khaw Guat Hoon, An Analysis of China's Attitudes towards ASEAN, 1967-76 (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1977), p. 27.

เป็นศัตรู หนึ่ง เนื่องจากจีนเป็นมหาอำนาจซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อความมีเสถียรภาพของ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ความไม่พอใจของจีนนอกจากจะทำให้ความเป็น
กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นไปได้ไม่ได้แล้ว ยังอาจเป็นการทำลายความมั่นคง
ของภูมิภาคด้วย

โดยที่เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของโซเวียตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
คือ ความปลอดภัยจากจีนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหมายถึงการพยายามที่จะป้องกันมิให้จีนได้รับความ
สนับสนุนจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ดังนั้น โซเวียตจึงพยายามเข้ามามีความสัมพันธ์
กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโซเวียตเคยให้การสนับสนุน
ชนวนการปฏิวัติและกลุ่มคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ ในอินโดจีน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย
และอินโดนีเซีย อาทิ ชวนการสุปบาจาฮับในฟิลิปปินส์ และโจรจีนคอมมิวนิสต์ในมาเลเซีย
แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นโซเวียตจึงถูกตั้งข้อรังเกียจจากประ
เทศในภูมิภาคพยายามจะแทรกแซงกิจการภายในของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
และจากทัศนะที่ไม่ดีต่อโซเวียตนี้เองที่เป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้บรรดาผู้นำของ
ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ยอมให้การสนับสนุนข้อเสนอเกี่ยวกับระบบความ
มั่นคงร่วมกันในเอเชียของโซเวียต

จากข้อเสนอเกี่ยวกับระบบความมั่นคงร่วมกันในเอเชียของโซเวียต ซึ่งแนะ
ประเทศต่าง ๆ ให้ทำสัญญาพันธไมตรี หรือสัญญาทวิภาคีกับโซเวียตนั้น สัญญาชนิดนี้จะ
มีส่วนหนึ่งซึ่งเป็นข้อสัญญาทางทหาร ซึ่งเป็นการผูกมัดคู่สัญญาให้ช่วยเหลือกันในกรณี
เกิดการรุกรานขึ้นเช่น มาตรา ๕ ของสนธิสัญญาโซเวียตกับอินเดีย^๒ มีใจความว่า

^๑ นริศ เศรษฐบุตร, "รัสเซียกับเอเชียอาคเนย์," รัฐศาสตร์นิเทศ ๖
(มกราคม-มีนาคม ๒๕๑๔): ๓๖-๓๗.

^๒ วิภา ไกรฤกษ์, "บทบาทของประเทมหาอำนาจต่อภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย,"
วารสารสังคมศาสตร์ ๑๔ (เมษายน ๒๕๒๐): ๖๐. สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ
กับสหภาพโซเวียต ซึ่งอินเดียนำทำกับโซเวียต เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๑ นี้ มีผลใช้บังคับ ๒๐ ปี

"ในกรณีที่คุณสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกโจมตี หรือถูกคุกคามจากประเทศที่สาม คุณสัญญาจะเปิดการเจรจาหารือกันเพื่อจัดการคุกคามนั้นทันที และเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันสันติภาพ และความมั่นคงของประเทศทั้งสอง"

ในกรณีเช่นนี้ การมีสนธิสัญญาทวิภาคีดังกล่าวกับไซเวียต นอกจากจะเป็นการส่งเสริมฐานะในการเป็นผู้นำของประเทศต่าง ๆ ในบริเวณมหาสมุทรอินเดียแล้ว ยังทำให้อินเดียได้รับความช่วยเหลือจากไซเวียต เป็นจำนวนมากพอสมควร โครงการงานผลิตเหล็กกล้าของอินเดียก็ได้รับเงินช่วยเหลือจากไซเวียต กองทหารของอินเดียใช้อาวุธจากไซเวียตเป็นส่วนใหญ่ ส่วนค่านการค่า อินเดียส่งสินค้าออกขายให้ไซเวียตได้ถึงประมาณ ๔๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ฉะนั้น แม้อินเดียจะใช้นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ก็มีแนวโน้มไปทางข้างใดข้างหนึ่งอยู่เสมอ

ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วบรรดาประเทศในกลุ่มอาเซียน ไม่ได้รังเกียจในกรณีที่ไซเวียตจะก้าวเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้ เนื่องจากทางหวังประโยชน์ทางด้านการค้าและความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ จากไซเวียต แต่ไม่มีประเทศใดประสงค์ให้ไซเวียตมีบทบาทนำหรือเข้าครอบงำแต่เพียงมหาอำนาจเดียว ฉะนั้นการยอมรับไซเวียตจึงมีระดับความตองการอยู่ที่เพื่อให้เข้ามาสร้างดุลย์แห่งอำนาจกับมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะจีนคงจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของมาเลเซีย ซึ่งนอกจากจะเป็นวิธีการที่จะทำให้ผลประโยชน์อันชอบธรรมของไซเวียตในภูมิภาคนี้เป็นไปอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการตัดความทะเยอทะยานของไซเวียตที่จะเข้ามาครอบงำความเป็นเจ้าในภูมิภาคนี้ด้วย

---

¹Ott, The Neutralization of Southeast Asia: An Analysis of the Malaysian/ASEAN Proposal, p. 22.

สำหรับสมาคมอาเซียนในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ถึงแม้โซเวียตจะไ้มีความสัมพันธ์ใน
ทางการค้ากับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกับมาเลเซีย
และสิงคโปร์ แต่โซเวียตก็ไม่ได้ให้การยอมรับอาเซียนว่าเป็นองค์การเพื่อความร่วมมือทาง
สังคมและเศรษฐกิจแก่ประการใด เนื่องจากในทัศนะของโซเวียต องค์การความร่วมมือ
ส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเพียงเครื่องมือในการเบนความสนใจ และ
การเสนอขอความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ในบริเวณภูมิภาคนี้ไปยังสหรัฐอเมริกา ซึ่ง
ในที่สุดก็ถูกผลักดันไปอยู่ในอำนาจทางเศรษฐกิจ และอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาโดยไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ และที่สำคัญก็คือ การให้ความสนับสนุนต่อความร่วมมือในส่วนภูมิภาคใด ๆ
ที่มีมหาอำนาจตะวันตกหนุนหลังอยู่นี้ จะเป็นการคัดหนทางของโซเวียตในอันที่จะขยาย
อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้ ดังนั้น เมื่อได้มีการก่อตั้งสมาคมอาเซียนขึ้น โซเวียตจึงโจมตีว่า
เป็นนโยบายของสหรัฐในอันที่จะสร้างกลุ่มพันธมิตรทางการทหารเพื่อรุกราน (Aggressive
Military bloc)^๒

อย่างไรก็ตาม หลังจากเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศ
ในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ การถอนตัวของอังกฤษจากภูมิภาค การขยายอิทธิพลเข้ามาของญี่ปุ่น
และจีนคอมมิวนิสต์ และความตองการที่จะถอนตัวออกไปของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการเปิด
โอกาสให้แก่การขยายอิทธิพลเข้ามาของโซเวียตในภูมิภาคนี้มากขึ้นนั้น ท้าทีของโซเวียต
ต่อองค์การความร่วมมือในส่วนภูมิภาคก็ไ้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เป็นมิตรมากขึ้น และ
ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ หลังจากที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ประกาศปฏิญญาวาด้วยการกำหนด
ให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

^๑ อุษณีย์ วรรณสุต และพัชรี สีโรรส, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมใน
กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า ๔๗๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗๓.

โซเวียตก็ได้กล่าวสนับสนุนว่า โซเวียตยินดีต้อนรับนโยบายเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งของกลุ่มประเทศอาเซียน ถ้านโยบายอันนี้จะถูกนำมาใช้ "โดยตรงกับทุก ๆ ประเทศ"^๑

นอกจากนั้นในแถลงการณ์ร่วมระหว่างมาเลเซียกับโซเวียตเมื่อ คุณ ราชัก นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เดินทางไปเยือนโซเวียต เมื่อปลายปี ค.ศ. ๑๙๗๒ นั้น ก็ได้แถลงว่า ข้อเสนอเกี่ยวกับความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสิ่งซึ่งสอดคล้องกับระบบความมั่นคงรวมในเอเชียของโซเวียต

มีข้อที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ ในขณะที่ถึงแม้ข้อเสนอเกี่ยวกับระบบความมั่นคงรวมกันในเอเชียของโซเวียตจะล้มเหลว แต่โซเวียตก็ให้การสนับสนุนข้อเสนอที่กำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของอาเซียน การให้การสนับสนุนข้อเสนอของสหภาพโซเวียตอาจเป็นไปได้ว่า นอกจากโซเวียตจะต้องการให้มีความเป็นกลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าการสร้างระบบพันธมิตรเพื่อความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตกจะต้องมีบทบาทอยู่ด้วยแล้ว ความเป็นกลางนี้ยังอาจเป็นก้าวแรกอันจะนำไปสู่การยอมรับข้อเสนอเกี่ยวกับระบบความมั่นคงรวมในเอเชียของโซเวียตได้ในอนาคต และสภาพที่รัฐต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลางต้องพึ่งพาอาศัยโซเวียตในทางเศรษฐกิจ โดยยังคงความเป็นกลางทางการเมืองไว้ไม่เกี่ยวพันกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ก็เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของโซเวียต

อนึ่ง ในการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๑๑ ณ เมืองพัทยา ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ มิถุนายน ๑๙๗๔ นั้น โซเวียตก็ได้ร่วมกับเวียดนาม ประกาศสนับสนุนการจัดตั้งเขตสันติภาพ เอกราชอันแท้จริง และความเป็นกลางขึ้นใน

¹Wilson, The Neutralization of Southeast Asia, p. 112.

เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ การให้การสนับสนุนต่อเขตสันติภาพดังกล่าวของโซเวียต อาจพิจารณาได้ว่า ในปัจจุบันโซเวียตมีแนวโน้มที่จะยอมรับความเป็นกลางของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้โซเวียตจะมีท่าทียอมรับความเป็นกลางของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ในเรื่องการค้าประกันความเป็นกลางนั้น โซเวียตยังไม่เคยกล่าวถึงเรื่องนี้แต่ประการใด ซึ่งย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบัน ยังคงเป็นการยากที่จะให้โซเวียตยอมรับเข้ามาเป็นผู้ค้าประกันความเป็นกลางของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ได้

กานสาธารณรัฐประชาชนจีน

นับตั้งแต่ได้รับชัยชนะบนแผ่นดินแผ่นดินใหญ่จีนในปี ค.ศ. ๑๙๔๙ เป็นต้นมา จีนคอมมิวนิสต์เป็นจุดซึ่งก่อให้เกิดความวิตกแก่ประเทศต่าง ๆ ในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก ทั้งนี้เพราะนอกจากจะสามารถผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตแล้ว จีนคอมมิวนิสต์ยังมีนโยบายให้การสนับสนุนการปฏิวัติของประชาชนในประเทศต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้น สำหรับประเทศในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ จีนจึงเป็นประเทศซึ่งไม่ได้รับความนิยมนิยมและถูกต่อต้านอย่างรุนแรงมาโดยตลอด

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันโดยที่เป้าหมายสำคัญของข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง ภายใต้การค้าประกันของมหาอำนาจของมาเลเซียได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จึงไม่อาจที่จะปฏิเสธไม่ยอมรับบทบาทของจีนในภูมิภาค ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับขนาด ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และอำนาจของจีนได้ ในช่วงทศวรรษต่อไปสิ่งซึ่งจะเกิดขึ้นในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ย่อมจะต้องเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ในบริเวณภูมิภาค

แถบนี้ และจีนอาจเป็นประเทศมหาอำนาจซึ่งมีบทบาทสำคัญเหนือกว่าประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการค้าประกันความเป็นกลางของภูมิภาค ซึ่งคงจะเป็นไปไม่ได้ตามมหาอำนาจอย่างจีนจะเพิกเฉยไม่ยอมรับทั้ง นายกาซาลี บิน ซาฟี เจ้าหน้าที่คนหนึ่งของมาเลเซีย ได้เคยกล่าวถึงความสำคัญของจีนต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ว่า "เมื่อพิจารณาถึงอนาคตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาที่จะต้องเผชิญก็คือ บทบาทของจีนในภูมิภาคนี้ ทิศนคติหรือท่าทีของจีนต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ จะต้องถูกนำมาเป็นหลักในการกำหนดนโยบายของประเทศที่เกี่ยวข้อง"¹ อนึ่ง การตอบสนองของจีนต่อข้อเสนอนี้ จะเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของจีนที่มีต่อภูมิภาค และจะทำให้เกิดศูนย์กลางอำนาจที่เท่าเทียมกัน อันจะนำไปสู่สันติภาพและความมั่นคงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

ในการศึกษาถึงท่าทีของจีนต่อความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงจุดมุ่งหมายของนโยบายต่างประเทศจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปฏิริษาของจีนต่อการก่อตั้งสมาคมอาเซียนในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ท่าทีและนโยบายของจีนต่ออาเซียนหลังปี ค.ศ. ๑๙๗๑ รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งทำให้จีนยอมรับและให้การสนับสนุนอาเซียนในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงท่าทีของจีนต่ออาเซียนในทัศนะของความเป็นกลางแห่งภูมิภาคให้มากขึ้น

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นบริเวณซึ่งประเทศมหาอำนาจทั้งหลายต่างเข้ามาแข่งขันอิทธิพลกันอย่างเต็มที่ และจากสภาพภูมิศาสตร์ดินแดนในบริเวณภูมิภาคนี้ยังเป็นคานน้ำหนักที่จะเข้าไปในจีนเช่นเดียว

---

¹Ott, The Neutralization of Southeast Asia: An Analysis of the Malaysian/ASEAN Proposal, p. 21.

กับเกาหลี ดังนั้น ความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงผูกพันอยู่กับความมั่นคงของจีน ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของนโยบายต่างประเทศจีนในขณะนั้นจึงได้แก่ การทำให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อและยอมรับในนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อขจัดอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตก รวมทั้งโซเวียตออกไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจีนถือเป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้ความเป็นผู้นำของจีนโดยชอบธรรม^๑

ในการแข่งขันอิทธิพลของมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับจีน มหาอำนาจซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญของจีนได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และญี่ปุ่น สำหรับญี่ปุ่นโดยที่การปฏิบัติการของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มีผลกระทบต่อจีน จีนจึงไม่ค่อยจะมีความวิตกเกี่ยวกับท่าทีและการปฏิบัติการต่าง ๆ ของญี่ปุ่นในบริเวณนี้เท่าใดนัก ดังนั้นบทบาทของมหาอำนาจที่จีนให้ความสนใจมากที่สุดในภูมิภาคนี้จึงได้แก่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติการต่าง ๆ ของมหาอำนาจทั้งสองประเทศนี้อาจจะเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของจีนได้มากกว่าญี่ปุ่น

การแข่งขันอิทธิพลระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ย่อมมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อท่าทีของจีนต่ออาเซียน ทั้งนี้เพราะจีนต้องการให้ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศในกลุ่มอาเซียนให้ความนิยมจีน และสนับสนุนเป้าหมายของจีนในการที่จะลดอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ในภูมิภาค และยังเกินกว่านั้น จีนยังต้องการที่จะให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ให้การสนับสนุนบทบาทของจีนในปัญหาต่าง ๆ ของภูมิภาค สำหรับจีนการปฏิบัติตามเป้าหมายต่าง ๆ ของจีนในภูมิภาคแถบนี้ก็คือ การวางตัวเป็นกลางในการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ และในปัญหา

---

¹Khaw Guat Hoon, An Analysis of China's Attitudes towards ASEAN, 1967-76 (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1977), p. 3.

ต่าง ๆ ของภูมิภาคของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ดี ถึงแม้จีนจะมีแนวโน้มที่จะเป็นมิตรกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งวางตัวเป็นกลางและไม่ยอมตกอยู่ใต้อิทธิพลของมหาอำนาจประเทศหนึ่งประเทศใด แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอาเซียนเป็นองค์การซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศซึ่งมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับประเทศคู่แข่งสำคัญของจีนคือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาค ดังนั้น ปฏิภิกิริยาของจีนต่ออาเซียนในระยะเริ่มแรกนั้นจึงเป็นไปได้ในค่านลบ และด้วยเหตุนี้ในการกล่าวถึงอาเซียน จีนจึงมักใช้คำว่า "พันธมิตรเพื่อการปฏิวัติซ้อน" "พี่น้องคู่แข่งของซีโต้" และ "เครื่องมือของจักรวรรดินิยมอเมริกัน" อยู่เสมอ¹

นอกจากนั้น ถึงแม้ปฏิญญาอาเซียนจะได้กำหนดเป้าหมายและเจตนารมณ์ของอาเซียนว่า เป็นองค์การในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแข็งขันในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาค โดยเคารพในความยุติธรรมและหลักแห่งนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาประเทศในภูมิภาค และยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ แต่จีนก็ยังคงตีความหมายของวัตถุประสงค์ของอาเซียนว่า เป็นองค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศภาคี ๕ ชาติ เพื่อร่วมกันต่อต้านจีนและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

อนึ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้ปฏิญญาอาเซียนจะได้ยืนยันว่า "ฐานทัพต่างชาติทั้งหมดมีอยู่เป็นการชั่วคราวและคงอยู่ได้ด้วยความเห็นชอบที่แสดงออกโดยชัดแจ้งของประเทศที่เกี่ยวข้องเท่านั้น" แต่จีนก็ยังคงย้ำถึงคำยืนยันที่ว่า ฐานทัพต่างชาติอยู่ในประเทศเหล่านี้ ด้วยความเห็นพ้องที่แสดงออกโดยชัดแจ้ง และตามด้อยแถลงในปฏิญญาอาเซียนเท่ากับเป็น

¹Ibid., p. 5.

การส่งออกโดยชัดแจ้งซึ่งการสนับสนุนการคงอยู่ของฐานทัพสหรัฐในภูมิภาคต่อไป
 ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในหนังสือพิมพ์ "Peking Review" เมื่อวันที่
 ๑๔ สิงหาคม ๑๙๖๗ ภา

"ในปฏิญญาอาเซียนซึ่งได้ทำกันเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคมนั้น พันมิตรของสหรัฐอเมริกา
 ในสมาคมอาเซียนได้แสดงออกซึ่งการสนับสนุนการคงอยู่ของฐานทัพสหรัฐในเอเชีย
 ตะวันออกเฉียงใต้โดยชัดแจ้ง ทั้งนี้ยอมเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า สมาคมซึ่งก่อตั้งขึ้น
 มาในรูปของความร่วมมือทางานเศรษฐกิจนี้ แท้จริงก็คือ พันมิตรทางทหารซึ่งมี
 เป้าหมายโดยเฉพาะเพื่อต่อต้านจีน"^๑

จากที่กล่าวมาอาจพิจารณาได้ว่า ปฏิริยาอันไม่เป็นมิตรของจีนต่อองค์การ
 ความร่วมมือส่วนภูมิภาคซึ่งเพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ในขณะนั้น เป็นผลมาจากมูลเหตุสำคัญ ๓
 ประการ คือ ประการแรก จีนมีความเชื่ออยู่ตลอดเวลาว่า กลุ่มประเทศอาเซียนเป็น
 กลุ่มซึ่งต่อต้านคอมมิวนิสต์ ประการที่สอง จีนมองอาเซียนว่าเป็นกลุ่มซึ่งมีความเกี่ยวพัน
 อย่างใกล้ชิดกับประเทศคู่แข่งสำคัญของจีน คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนโยบายปิดล้อมจีน
 และประการที่สาม อาเซียนประกอบไปด้วยรัฐซึ่งนอกจากจะไม่เป็นมิตรกับจีนแล้ว ยังมี
 เจตนาเป็นศัตรูต่อจีน ประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนแต่ละประเทศ หรือตัวสมาคม
 อาเซียนในขณะก่อตั้งนั้น มีท่าทีที่เป็นศัตรูต่อจีน และเป็นมิตรกับคู่แข่งสำคัญของจีนคือ
 สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนโยบายอันเป็นการกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนในภูมิภาคนี้
 ดังนั้น จีนจึงมีท่าทีไม่เป็นมิตรต่ออาเซียนอย่างรุนแรงมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์การนี้ขึ้น

อย่างไรก็ตาม หลังจากปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ภายหลังจากที่จีนได้ปฏิวัติวัฒนธรรม
 (Cultural Revolution) แนวนโยบายต่างประเทศของจีนก็ได้ลดความรุนแรงลง

¹Ibid.

และมีท่าที่เป็นมิตรกับประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ปัจจัยสำคัญของความเปลี่ยนแปลงนี้เนื่องมาจาก ความวิตกของจีนต่อบทบาทและนโยบายของโซเวียตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในขณะนั้นกำลังแผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น ในขณะนั้นถึงแม้จีนจะยังคงถือว่าสหรัฐอเมริกา เป็นศัตรูที่สำคัญของจีน แต่หลังจากที่จีนได้เกิดข้อพิพาทกับโซเวียตจนถึงขั้นมีการปะทะกันอย่างรุนแรงบริเวณแม่น้ำยูลูสุวี่ตอนเหนือแมนจูเรีย ในกรณีพิพาทแยงซีเกาะคามันส์ก ตามภาษารัสเซียหรือเกาะเซนเปา ตามภาษาจีน ทำให้จีนเริ่มกลัวต่อการรุกรานของโซเวียตมากขึ้น^๑ ทั้งนี้เพราะตามสภาพภูมิศาสตร์จีนถูกโซเวียตปิดล้อมอยู่เกือบทุกด้าน จะเหลืออยู่ก็แต่เพียงในบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งโซเวียตก็กำลังพยายามอย่างเต็มที่ ๆ จะเข้ามามีอิทธิพล ถ้ามองเอเชียโซเวียตประสบความสำเร็จในนโยบายปิดล้อมจีนนี้ จะเป็นการกระทบต่อความมั่นคงของจีน ประกอบกับนโยบายใหม่ของรัฐต่อเอเชียหลังจากที่ได้มีการประกาศลัทธิกั๊น ไคทำให้จีนรู้สึกปลอดภัยจากการรุกรานของรัฐ ดังนั้นจีนจึงเห็นโซเวียตเป็นศัตรูที่สำคัญต่อความมั่นคงของจีนมากกว่าสหรัฐ

จากการลดบทบาทของสหรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นการแสดงออกถึงอ่อนลงแห่งอำนาจของสหรัฐในภูมิภาค ทำให้จีนวิตกเกี่ยวกับการปฏิบัติการต่าง ๆ ของโซเวียตในภูมิภาคนี้มากขึ้น เพราะเมื่อสหรัฐถอนตัวออกจากเวียดนามนั้น ย่อมจะทำให้เกิดช่องว่างแห่งอำนาจขึ้นในบริเวณภูมิภาคนี้ ซึ่งจะทำให้โซเวียตสามารถแผ่อิทธิพลเข้ามาแทนที่ได้ นอกจากนั้น ข้อเสนอเกี่ยวกับระบบความมั่นคงรวมในเอเชียของโซเวียตในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ อันเป็นการแสดงออกโดยชัดแจ้งซึ่งจุดมุ่งหมายในการที่จะปิดล้อมและต่อต้านจีนในเอเชียของโซเวียต อาจจะเป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ ทั้งนี้เพราะหลังจากที่ได้ตั้งสมาคมอาเซียนขึ้นนั้น

^๑เขียน ชีระวิทย์, "จีนกับสหรัฐอเมริกา," วารสารสังคมศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนกับโซเวียตได้เกิดขึ้นเรื่อย ๆ ภายใต้อิทธิพลนี้ ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะยอมรับข้อเสนอของโซเวียต อันจะเป็นผลให้จีนต้องถูกปิดล้อมในที่สุด ดังนั้นท่าทีของจีนต่ออาเซียนขณะนั้นจึงมีลักษณะเป็นมิตรมากขึ้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ หลังจากที่จีนได้รับที่นั่งในองค์การสหประชาชาติ และอดีตประธานาธิบดีนิกสันได้เดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๒ บทบาทของจีนในภูมิภาคนี้ได้เด่นชัดมากขึ้น เพราะเป็นการยอมรับออกมาว่าจีนเป็นประเทศที่มีอิทธิพลมากพอสมควรต่อสันติภาพในคาบสมุทรอินโดจีน และสำคัญต่อความมั่นคงของภูมิภาค^๑ ดังนั้น ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเริ่มมองจีนเป็นความหวังใหม่ในภูมิภาค ที่จะตั้งให้เขามาถ่วงดุลอำนาจกับโซเวียต หลังจากที่สหรัฐอเมริกาต้องลดบทบาทในบริเวณภูมิภาคนี้ลง ทัศนะแก่ ๆ ที่มองจีนเป็นชาติที่ชอบรุกราน และเป็นศัตรูต่อความมั่นคงของภูมิภาคได้เปลี่ยนมา เป็นการเห็นความสำคัญที่จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับจีน เพื่อสันติภาพและความมีเสถียรภาพอันมั่นคงของภูมิภาค

สำหรับท่าทีของจีนต่อข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของอาเซียนนั้น โดยที่ข้อเสนอนี้ได้เกิดขึ้นในขณะที่นโยบายต่างประเทศของจีนมีลักษณะที่ผ่อนคลายความตึงเครียดกับสหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่มอาเซียนลง ประกอบกับการเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับโซเวียต และการเปลี่ยนแนวนโยบายใหม่ของสหรัฐต่อเอเชียและท่าทีอันเป็นมิตรของประเทศในกลุ่มอาเซียนต่อจีน ดังนั้น ในระยะเริ่มแรกของข้อเสนอแม้จีนจะยังไม่ให้การสนับสนุนข้อเสนอนี้ แต่ในทัศนะของจีน การกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง อาจจะเป็นการป้องกันภูมิภาคนี้จากการแทรกแซงในกิจการภายใน

๑ โปรดศีกษาารายละเอียดของการผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาอันนำไปสู่สันติภาพในอินโดจีนได้จาก เขียน ชีระวิทย์, "จีนกับสหรัฐอเมริกา," วารสารสังคมศาสตร์ ๑๓ (มกราคม ๒๕๑๕): ๗๘-๘๘.

ของภูมิภาคโดยสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตได้ และถ้าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้มีความจริงจังต่อการประกาศเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็น "เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง" อย่างแท้จริงแล้ว ต่อไปประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะต้องเป็นนโยบายเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งจะทำให้บทบาทและอิทธิพลของจีนในปัญหาต่าง ๆ ของภูมิภาคได้รับการยอมรับมากขึ้น

เงื่อนไขสำคัญของจีนในการยอมรับข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางในขณะนั้นก็คือ การคงอยู่ของกองกำลังทหารและฐานทัพของสหรัฐในประเทศกลุ่มอาเซียน ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเจ้าหน้าที่จีนผู้หนึ่ง ซึ่งได้กล่าวแก่นายซาดวาควอร์ เอส. ลอเรล วุฒิสมาชิกแห่งฟิลิปปินส์เมื่อคราวเดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการในเดือนมีนาคม ๑๙๗๒ ว่า "ถ้าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ถูกทำให้เป็นกลางอย่างแท้จริงแล้ว จีนก็จะยอมรับการกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่า จะต้องมีมหาอำนาจประเทศใดเข้าไปแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค"

อย่างไรก็ดี ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. ๑๙๗๓ การสนับสนุนของจีนต่อข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางได้ปรากฏออกมาเป็นที่แน่ชัด เมื่อนายเลียว เจิงจื่อ ที่ปรึกษาอาวุโสกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวญี่ปุ่นว่า จีนสนับสนุนต่อการรวมกลุ่มของอาเซียน เพื่อหาทางให้เอเซียเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง และยังสนับสนุนต่อความพยายามของมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในการกำหนดให้ของแคบมะละกาเป็นทะเลอาณาเขต เพื่อไม่ให้มหาอำนาจใช้เป็นเส้น

---

¹"China gives terms for neutrality," Bangkok Post
(20 April 1972): 1.

ทางสำหรับความเคลื่อนไหวทางยุทธศาสตร์ได้โดยสะดวก

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ เมื่อราชัก นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ได้เดินทางไปเยือนจีนนั้น นายจูเอินไฉ นายกรัฐมนตรีจีน ได้กล่าวสนับสนุนข้อเสนอที่ว่า "ข้อเสนอของรัฐบาลมาเลเซียเกี่ยวกับการสถาปนาเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชนชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ต้องการปลดปล่อยการแทรกแซงของมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งย่อมจะได้รับการสนับสนุนจากประเทศในโลกที่สาม จีนมีความปรารถนาอย่างจริงใจที่จะให้มาเลเซียประสบความสำเร็จในจุดมุ่งหมายอันนี้ในอนาคต"^๒

หลังจากปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ภายหลังจากที่เวียดนามใต้และลาวตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายเวียดนามเหนือและสหภาพโซเวียต และความสงสัยซึ่งกันและกันระหว่างจีนกับเวียดนามใต้ออกตัวสูงขึ้น จนกลายเป็นความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงถึงขั้นปะทะกันด้วยกำลังทหารตามบริเวณพรมแดนใน "สงครามสี่สอน" เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๗๕ นั้น การสนับสนุนของจีนต่อข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางก็ได้เป็นไปโดยเปิดเผยและเป็นทางการมากขึ้นดังจะเห็นได้จากเมื่อคราว พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีไทย เดินทางไปเยือนจีนเมื่อปลายเดือนมีนาคม ๑๙๗๕

¹ วัตถุประสงค์เจ้าพระยา, "จีนกับโซเวียตและความเป็นกลาง,"
เจ้าพระยา (๒๓ กันยายน ๒๕๒๐): ๕.

² Wilson, The Neutralization of Southeast Asia, p. 127.

³ "China gives terms for neutrality," Bangkok Post
(20 April 1972): 1.

นายเค็ง เลี้ยว ผิง รองนายกรัฐมนตรีจีนก็ได้ประกาศสนับสนุนความเป็นกลางของ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า "จีนจะสนับสนุนสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้โดยเฉพาะในทัศนะแห่งความเป็นกลางของภูมิภาค"^๑

นอกจากจะให้การสนับสนุนข้อเสนอแล้ว รัฐบาลจีนได้ก้าวไปไกลถึงดุษฎีสารณ
หาที่ของโซเวียตซึ่งได้กล่าวหาอาเซียนว่า เป็นองค์การทางทหาร และเป็นเครื่องมือ
ของ "นโยบายจักรวรรดินิยม" สหรัฐอเมริกา โดยการโจมตีข้อเสนอ "ระบบความ
มั่นคงร่วมกันในเอเชีย" ของโซเวียตว่าเป็นแผนการแทรกซึมบ่อนทำลายภูมิภาค
นี้ เพื่อสถาปนา "การครอบความเป็นเจ้า" ของโซเวียตขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
และการต่อต้านของโซเวียตต่อข้อเสนอของอาเซียนที่จะสถาปนา "เขตสันติภาพ เสรีภาพ
และความเป็นกลาง" ขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นก็เป็นเพราะโซเวียตต้องการที่
จะเข้าควบคุมประเทศโลกที่สาม และองค์การในย่านนี้ทั้งหมด^๒

ถึงแม้จีนจะให้การสนับสนุนข้อเสนอกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็น
กลาง ภายใต้การกำกับของมหาอำนาจ แต่ปัญหาก็คือ ความสามารถของจีนในการที่
จะเข้ามารับผิดชอบในฐานะเป็นผู้กำกับความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
นายสีกวนยู นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ได้เคยให้ข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า "จีนได้แสดงออก
ซึ่งการสนับสนุนข้อเสนอนี้โดยซัดแจ้ง แต่สิ่งที่จีนต้องทำก่อนอื่นก็คือ การพัฒนาท่าล้งทาง
เรือ หรืออำนาจในทางทะเล เพื่อให้การกำกับได้บังเกิดผล"^๓ ในปัจจุบัน

^๑ประชาสัมพันธ์, กรม. ข่าวต่างประเทศ (๓๐ มีนาคม ๒๕๒๑): ๑.

^๒"จีนเผยแผนของโซเวียตว่าคิดควบคุมกลุ่มอาเซียน," เจ้าพระยา
(๘ กันยายน ๒๕๒๐): ๑.

^๓Wilson, The Neutralization of Southeast Asia, p. 127.

แม้จีนจะเป็นหนึ่งในสามของมหาอำนาจนิวเคลียร์ในภูมิภาคนี้ แต่กำลังอำนาจทางเรือและทางอากาศของจีนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะให้มหาอำนาจทั้งสามประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีน เข้ามามีส่วนร่วม (joint guarantors) ในการกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง

อย่างไรก็ดี เมื่อวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบันอันได้แก่ ความลดน้อยลงของความเป็นศัตรูต่อจีนของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การป้องกันการแผ่ขยายอิทธิพลของโซเวียตและสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค และการส่งเสริมความสัมพันธ์ในด้านการค้ากับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาจกล่าวได้ว่าจีนอาจยอมรับเข้ามาเป็นผู้ร่วมประกันความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ในอนาคต ทั้งนี้เพราะการกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลาง อาจจะเป็นเครื่องมือซึ่งก่อให้เกิด "สถานะคงที่"¹ ในอิทธิพลของมหาอำนาจในบริเวณภูมิภาคนี้ซึ่งย่อมหมายถึงการทำให้อิทธิพลของโซเวียตในภูมิภาคนี้เป็นกลาง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อความมั่นคงของโซเวียตในภูมิภาคนี้

นายยอร์ช แมค. คาฮิน ได้กล่าวถึงการยอมรับการกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางของจีนไว้ว่า จะเป็นการส่งเสริมผลประโยชน์ในด้านความมั่นคงของจีน และทำให้จีนคลายความวิตกที่จะถูกปิดล้อมลง ควบคู่กับการกำหนดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางนี้ จีนจะไม่ต้องวิตกว่าจะถูกโจมตีจากสหรัฐอเมริกา หรือสหภาพโซเวียต จากฐานทัพในประเทศหนึ่งประเทศใดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับจีนยาวถึง ๒,๐๐๐ ไมล์^๒

¹Ott, The Neutralization of Southeast Asia: An Analysis of the Malaysian/ASEAN Proposal, p. 36.

²George McT. Kahin, "The Role of the United States in Southeast Asia," New Directions in the International Relations of Southeast Asia (Singapore: Singapore University Press Pte Ltd.), p. 80.

นาย Zain Azraai เจ้าหน้าที่ระดับสูงของมาเลเซีย ได้กล่าวถึงผลของ
การกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางสำหรับจีนไว้ว่า ผลประโยชน์ของจีน
ในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้จะถูกรักษาไว้ต่อไป ก็ต่อเมื่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้
มีความเป็นมิตรกับจีน การขจัดอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาออกไปจากภูมิภาคและปิดกั้นความ
พยายามของโซเวียตในการแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเพิ่มขึ้น การป้องกันญี่ปุ่นไม่ให้
เข้ามาเกี่ยวข้องกับในภูมิภาค และการทำให้บทบาทและผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเป็นสิ่งที่
ที่ชอบธรรม สำหรับจีน การกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นกลางจะช่วยให้เป้าหมาย
หลายอย่าง ๆ ของจีนเหล่านี้บรรลุผลได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับท่าทีของจีนต่อข้อเสนอกำหนดเอเซียตะวันออกเฉียง
ใต้ให้เป็นกลาง ภายใต้การค้ำประกันของมหาอำนาจ อาจสรุปได้ว่าจีนได้ให้การ
ยอมรับและสนับสนุนข้อเสนอนี้มากยิ่งขึ้นถึงความหาอำนาจอื่น ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ ทั้งนี้เนื่อง
มาจากข้อเสนอนี้จะอำนวยความสะดวกต่อผลประโยชน์ของจีนโดยเฉพาะในด้านความมั่นคง
อย่างมาก ในอนาคตต่างประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถที่จะวางตนเป็นกลางไม่ผูกพัน
กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้อย่างแท้จริง และจีนมีความแข็งแกร่งทางด้านการทหารและเศรษฐกิจ
ได้ทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต จีนอาจจะยอมรับเข้ามาเป็นผู้ค้ำประกัน
ความเป็นกลางของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ อันจะนำมาซึ่งสันติภาพ และเสถียรภาพของ
ภูมิภาคนี้ได้ในอนาคต

---

¹Zain Azraai, "Neutralization and Southeast Asia," New Directions in the International Relations of Southeast Asia (Singapore: Singapore University Press Pte Ltd.), p. 132.